

questa consonant és ben comprovat en molts arabismes (*safrà, sagal, safarós, Calaceit* etc.). L'etimologia proposada és, doncs, fonèticament possible i semànticament versemblant, si suposem que el nom es devia aplicar originàriament a la franja de terres de sota de la mola, immediats al riu: com s'ha esdevingut sovint amb el mot *illa* i anàlegs (*DECat* IV, 835b44 ss.). El fem. de l'adj. *ğazirî, -iya* recula l'accent segons la norma de l'àrab vulgar. J. F. C. i J. C.

DESVERN, SANT JUST ~

Poble al l'esq. del Baix Llobregat, en els afores Oest de Barcelona.

PRON. POP.: *saɲ žúst*, o *saɲ žúz dəzbérn*, car en el nom d'aquest lloc és ben viu i corrent afegir-hi el determinatiu. El nostre estudi serà, naturalment, només d'aquest.

MENCIONS ANT. 965: «in --- villa *Birce* --- de mer. in vines de S. Cucuphati ---» (*Cart. St. Cugat* I, p. 70; Mas, N. H. *Bna.* IV, 60); 1011: «--- *Vercio* --- Val de *Vercio* ---» (*Cart. S. C. II*, p. 79; Mas, ib. IV, 224); 1031: «infra te. de castrum --- *Midiona*, sive in te. de *Verz*» (*Cart. S. C. II*, 170); 1049: «--- valle de *Verzis* ---» (CCandi, *Ciutat de Bna.*, p. 290, n. 613); 1058: «--- valle de *Vercio*» que CCandi (ib., p. 290, n. 612) cita d'un doc. de l'A.C.A.; 1058: «--- arenno de *Uercio*» que Balari (*Orig.*, p. 131) tradueix «arenny de Sant Just Desvern»; 1066: «--- a meridie, in *Vircio*» (*Cart. S. C. II*, 312; Mas, N. H. *Bna.* V, 50); 1089: «S. Justi de *Verc*» (*Cart. S. C. II*, 394); 1098: «--- riera de *Verc* ---» (*Cart. S. C. II*, 430); 1147: «S. Justi de *Verzc*» (*Cart. S. C. III*, 151); 1162: «--- serra S. Justi de *Verz*» (*Cart. S. C. III*, 210); 1359: Sent Just *des Vers* (*CoDoACA* XII, 7).

No puc precisar des de quan apareix la forma moderna alterada, ni quan cessa l'antiga. En el llibre de CCandi (moltes cites a l'ordre alf. de l'índex) n'hi ha més dades de l'una i de l'altra. La moderna és l'única de què queda memòria avui en aquells llocs (on jo anava a jugar a casa d'una família amiga en els anys 1911... i hi feia caminades c. 1915...), i és l'únic que recordo del B. de Maldà, que en parla sovint, en els primers anys (1780) del *Calaix de Sastre*. En tinc nota de l'any 1589: «St. Just *des bern*» (CCandi, o. c. 336, n. 880); S. XVII o c. 1627: *St. Just Desvern* en un *Memorial del Llibre de Privilegis*, que extracta CCandi (ib., p. 335, n. 879 etc.).

No sé si prengué nom d'aquest poble un «Duran de *Viers*» que en un doc. de 1184, figura en el *Cart. de Poblet* (p. 168). Tampoc tenim segura la identitat dels llocs, ni ben bé la forma exacta de la menció en la cita d'una «--- Vall des *Querol e del Brech* ---» junt amb un lloc que sembla de St. Climent de Llobregat (poble a 7 k. SO. de St. Just) d'un doc. de 1282 usat per Hinojosa (*Reg. Sen. Cat.*, 357): tinguem present que en certs docs. medievals apareix el dígraf *ch* amb el valor de *ç* quan encara no s'havia genera-

litzat aquest símbol; i no veient si en el ms. hi ha *re* o sigla, no podem decidir si val per *breç* o per *berç*.¹

ETIM. Encara que l'antiguitat i prioritat de la forma *Verç/Berç* en aquest nom ja vagi ser assenyalada per Balari i CCandi per més que no fos amb proves tan copioses com ara, crec que ningú no ha provat de treure'n conseqüències etimològiques.

La fonètica ens imposa partir d'una base que aproximadament seria *VERTIO-; condicionada només quant a la inicial, que podria ser B-; i el grup assibilat hauria pogut venir de -CIO- i fins -CĒU, però en les dades dels Ss. IX o X, tant se val la grafia -o com -e o zero (puix que la vocal ja era muda en la llengua viva).

També tenim ara un índex semàntic. És notable que el context dels documents parli tan sovint de vall, o riera, o l'areny format per una riera: docs. en 1011, 1049, 1098, areny en els dos de 1058 i un de 1066; si tinguéssim més detalls dels altres, potser resultaria que és cosa constant. I sempre això precedit de l'article; i, per a més seguretat: l'article arcaic *es*; d'on es podrà deduir que era un mot que havia estat apellatiu, com a nom d'alguna conca o sot o idea anàloga. Perquè també notem que en les mencions citades sovint es tracta d'afrontacions o límits, com en aqueixa «serra de ---» dels docs. de 1162, o del termenal de la vila de «St. Just de ~», o de la villa *Birce* de 965 etc.

Puix que en l'article *bressol* del *DECat*, es va arribar a la conclusió que aquest mot hispano-gallo-romànic prové d'un pre-romà BERTIO- 'jaç' o 'mena de llit', aquest mateix pot ser el que denominés aquest sot o riera o conca de Sant Just Desvern. Trobarem llavors que una part de les formes romàn. del nom d'aquest jaç era del tipus BERTIO- i unes altres de BRE(T)TIO-; de les últimes, com a nom del jaç petit, es derivaren els diminutius cat. *bressol*, fr. *berceau* etc. Concretament constatarem que en la varietat *berç-* s'havia perpetuat en el Nord i Est de França, amb docs. dels Ss. XI i XII (219b53 ss., 220a5 ss.), en tot el gallego-portuguès (218a8 ss.), en bretó (219b58), Santander *berzu* (218a16), i arag. ant. *berçuelo* (218a30); i que, amb el vocalisme apofònic *o*, donà el compost gallego-portuguès *comborça*. Mentre que la varietat BRETĪ- havia predominat en la resta, incloent-hi el cat., l'oc., el leonès, així com COMBROTĪA, forma d'aquell compost en castellà antic i mossàrab. Aquell *breç(b)* de l'hapax de 1282, també, doncs, al capdavant, podria reflectir aquesta varietat, si bé subjecta a la reserva que s'hi ha fet.

De l'aplicació de *berç-/breç-* a una clotada, el mateix article ens en dona testimoni, en els topònims o genèrics catalans *breçol* i *breçola*, abundantment localitzats (220a34-40, i 58). *Bressola* de Portè, *Bersola* d'Abella (Camprodon) etc.

Crec que s'ha reconegut generalment que l'article del nostre *DECat* va constituir un avenç decisiu en l'establiment de l'etimologia d'aquest mot de la nostra llengua i de les llengües germanes, adquisició probablement definitiva en aquest gran problema interromànic. Que el duplicat BERTĪ-/BRETĪ- ja podia tenir una explicació de nivell indoeuropeu o pre-romà ja ho